

CATALANA

REVISTA SETMANAL

Any I

Barcelona 22 Setembre 1918

Núm. 25

COM S'INTENTA UNA REFORMA ORTOGRAFICA

ESTANT de conversa, dies passats, ab un ilustre professor de llengües, gran conexedor de la inglesa per la qual sent una marcada predilecció, s'escaygué de parlar de les dificultats que té pels estrangers y fins pels seus naturals a causa de les seves freqüents aliteracions, del continuu cambi de valor de les seves vocals segons la situació y d'altres entrebanchs, y, com a conseqüència, del desig manifestat per alguns escriptors de reformar la seva ortografia en sentit simplificador. Però aquella gent pràctica per excelència, contrastant son desig ab el temor de produhir una pertorbació, ha prèns un acort que volèm fer conèixer als nostres lectors tal com l'explicà'l nostre bon amich.

Sembla que, després d'una llarga preparació, serà convocat un congrés de tot l'imperi, es a dir, de tots els territoris del imperi per lluny y escampats que sien (y alguns voldrien que més amplemment fos de totes les nacionalitats de llengua inglesa) per estudiar la possibilitat d'una reforma a gust de tots que, després de meditada y consultada, pogués ser acceptada per unanimitat, entenentse que sense la unanimitat no serà viable. L'estudi durarà tot lo temps que's necessiti, y si a la fi no s'arribés a un acort complet, abans que promoure una pertorbació, se dexaria córrer l'intent.

¿Veyèu còm se porten aquestes qüestions en paissos forts, imperialistes, però pràctichs y amants de la seva Llengua? ¿Veyèu ab quín respecte la tracten y quína consideració guarden al poble que la parla y la escriu? Si un dia arriben a una reforma, la faràn tots plegats, sense arbitrarietats ni imposicions...

Benehits paissos hont governa'l senyl

AMADOR.

A CASA L'ONCLE "GITANO"

Lo dia de la Mare de Deu del Carme, tot se vessava a casa de la tia Carmeta, la muller del qui, entre'ls de la meua familia, era conegut per «l'oncle gitano.»

Y no era pas que l'oncle Joseph vingués de mena de bohemians, sinó de molt bona niçaga; ni que tampoch hi hagués en ell rès de trapella, per que may, d'ençà que'l món es món (y ho dich ab tota la boca) home de més bondat y de més bona pasta ha trepitjat la terra.

Però, ab tot, era axí, se li deya «l'oncle gitano» per distingirlo entre la llarga sèrie d'oncles ab que la Providencia m'havia afavorit; y ni la gent de casa li deyen en sò de burla ò insult, ni ell ho prenía malament sentintsho dir a la cara. Jo, a dir veritat, me n'extranyava, me feya cert rau rau y no podía comprendre semblant mot a què venia.

Però dexèm açò, per ara, y tornèm a lo començat. Donchs sí, en aquella casa's feya grossa festa'l dia de la Mare de Deu del Carme: al migdia, un dinar que ni'l de Nadal, y al vespre, en la gran y antiga sala, davant la imatge de la Mare de Deu enjoyada, guarnida ab gran nombre de tests de plantes, pitgers de flors y copiosíssima llumenaria de ciris, hi havia Rosari cantat y fins ab música.

Però l'any de que parlo fou lo més solemne de tots, per que fins va cantarhi l'escolanía de la Mercè. Encara avuy (y d'açò fa molts anys) ho retreuen los parents, amichs y vehins qu'omplien, nó tan sols la sala, sinó'l pis y tot, si massa'm fèu dir.

Acabat lo Rosari y cantats los goigs, que foren chorejats per tota la concorrencia, vingué'l refresch, del qual participaren, nó sols los convidats, sinó també'ls escolanets ab son mestre y'ls músichs, qu'eren tres: un contrabaix, un violí y un clarinet.

Mentres passaven les safates ab melindros, secalls, carqui-nyolis y altres pastes y venien al darrera les ampolles d'horxates y vi ranci ab els corresponents gots, lo músich del clarinet, home gras y petitó sens un cabell en tot lo replà de la testa, conversava ab l'oncle de coses del temps passat. Se tractaven de tu, y, per lo vist, foren companys en la llur juvenesa.

— ¡Si poguessim tornarhi ad aquell temps! — exclamava'l del clarinet. — ¿Oy, «gitano»? —

¡Quin atreviment! — pensí jo, al sentirho; per qu'ell no era pas de la familia per pendres semblant llibertat.

— ¡Oh, si poguessem tornarhi, «pau»! — responia l'oncle ab senzillesa, amanyagantse les patilles.

— ¡Y aral ¿A què ve tractar al senyor Joseph de «gitano»? — saltà una jove vehina tota bellugosa.

— Però, noya, — replicà'l músich, — ¿no repara qu'ell me diu «pau», essent axí que'm dich Andréu? Ja'ns entenèm nosaltres; sinó, qu'ho diga ell.

— Donchs que s'explique axò; volèm saberho; — replicà la minyona.

— Que s'explique, que s'explique; — afegí un'altra dòna de més edat.

— ¡Que s'explique, que s'explique! — repetiren alguns altres, anant la petició crexent fins a convertirse en cridoria.

— Explícalsho tu, qu'has començat; — deya l'oncle al músich.

— Donchs, atenció y que ningú m'interrompa; — féu aquest axecantse de la cadira ab un got de vi y unes quantes pastes en les mans. — Han de saber vostès, los qui no ho sapien (per que'ls majors qu'aquí hi hà ho saben de sobres) qu'allà pels anys cinquanta y cinquanta y tants de la centuria passada hi havia a Barcelona dues colles de sarauistes anomenades els «Paus» y'ls «Gitanos».

— Es cert.

— Es veritat.

— Oh, y que... — formularen al plegat algunes dònes velles.

— Y tu eres un «pau» dels més paus; — afegia l'oncle Joseph, referintse al músich.

— Y tu un dels primers «gitanos»; — feya l'aludit, tornant-li la pilota.

Llavors sí que vaig dar-me compte del per què del sobrenom donat al oncle. No ho hauria sospitat may, en la vida.

— Perfectament, donchs, — continuà l'orador, després de engolir lo que tenia en la boca ab l'ajuda d'un glopet de vi. — Los caps de l'una y de l'altra colla eren dos sastres: En Lau y En Xirivía, los quals feyen ben bé'l negoci ab sos respectius parroquians. Afigúrense vostès que cada vestit que'ls encarregavem no baxava de tres unces, y que no'n dexavem pas envellir cap. Nosaltres, los «paus», vestiem com persones formals; però ells, los altres...

— ¿Què nosaltres? — saltà depressa l'oncle. — Vestiem

com vosaltres: gech, ermilla y pantalon negre; y al estiu, tant uns com altres, duym ermilla clara y pantalons blanchs.

— Però vosaltres adoptaveu aquell gech de cotilleta tan ridícol y aquells pantalons amples y acampanats que semblaven faldilles; — objectava l'antich «pau».

— Y ben bé qu'estaven; — afermà l'oncle.

— ¡Oy tall No'm faces riure pensanthi... Y no m'interrompes; sinó, callo; — intimà'l vell consoci dels paus.

Y darrera d'un'altra caxalada ab lo corresponent glopet, continuà:

— Los de la colla del Joseph portaven unes tisorettes d'or en la cadena del rellotge; jo hi duya una espaseta, y algunes «paues» n'usaven també en forma d'agulla. Cada colla procurava eclipsar a la rival fent lo millor que podia. ¿Y en les professions de Corpus? No diré més que l'un y l'altre pendó tenien uns seguicis que may s'acabaven. Cada home semblava una confiteria ab los mocadorats de caramelos que repartia a dojo entre'ls coneguts. Professó del Pi hi hagué en que cada un dels pendons de les dites colles portava dues y fins tres músiques; allò era un devassall de competència per tots estils. Y vinguén mofes y dicteris los de l'una part als de l'altra; nosaltres, per fer enrabiar als contraris cantavem, ab música del Poliuto, una òpera que llavors estava en boga, lo següent (y aquí's posà a cantar ab veu de falset):

«Al sarau dels «Gitanos»,
ay, noyes, no hi aneu,
que us llevaràn les cues,
ni us n'adonaréu.

Un «pau»,
dos «paus»,

tres «paus», quatre «paus», cinch «paus»... —

Una copiosa salva de rialles acullí la cançó, mentre'l músich, mig desconcertat, procurava referse posant més vi en lo got y tiràntsel al còs d'una glopada.

— Ja'n feyem de saraus y de disbauxes y d'anades, per les festes majors, als balls de les colles aliades del plà de Barcelona, y, tant dels «paus» com dels «gitanos», molts foren los qui, no podent soportar tan continuada despesa de diners, hagueren de ferse soldats de les dobles per pagar lo cost d'un vestit ò d'un sarau d'any ab envelat. Jo llavors me guanyava bé la vida ab mon ofici de gravador d'estampats. Treballava

ab En Virgili y En Goula, aquells qu'arribaren a ser comedians del teatre català tan famosos. Llavors, En Goula totjust era aprenent... Donchs, sí, jo, ab tot y lo que treya de setmanada, may tenia una pesseta, y rès me servia d'escarment, per qu'en tot lo que s'ocorria als nostres jo volia figurar y contribuirhi. Una vegada, volent dexar als «Gitanos» ab un pam de boca oberta, se'ns acudí l'idea de fer una *novillada*, y jo, desseguida vaig adherirmhi en calitat d'associat y d'actor al mateix temps.

— ¿Una *novillada*? — preguntà rihent un dels de la concurrencia.

— ¿Que ja hi entenien vostès en aquexes coses? — féu un altre.

— ¡Cà! — responia'l del clarinet. — Però la pensada exí d'un dels nostres mólt aficionat al barbre *espectáculo nacional*, y un andalús *torero* d'hivern, amich d'aquell, s'encarregà d'ensinistrarnos y dirigirnos. Ferem, donchs, un simulacre d'ensaig en la mateixa plaça hont s'havía de celebrar la funció; ¡ey! vestits cada hù ab sa roba ordinaria y sens treure cap vedell de pollaguera. Per fi arribà'l dia assenyalat que nosaltres tant desitjavem. Ab la nostra pensada, anavem a dexar als contraris ab un pam de nas. S'havien prèss totes les mides per que's repartissin les invitacions de manera que cap «gitano» pogués tenir entrada en la nostra festa. Vinguda l'hora, al sò d'una música qu'haviem contractat, la *cuadrilla*, en la qual jo també formava, vestida segons lo «ritual» propi de semblants moxigangles, precedida d'un agutzil a cavall, com s'usa en elles, aparegué en la plaça.

Exir nosaltres y sentirse una cridoria axordadora de xiulets fou una mateixa cosa. Des de l'altura del cavall en que jo anava muntat, girantme a una y altra banda, vaig veure lo que'm semblà impossible: contra totes les nostres precaucions, havia invadit aquell lloch una «gitanada», però una «gitanada» formidable, immensa ¡y quina «gitanada»! Ni que l'hi haguessem enviat expressament.

— ¿Vostè diu que formava part de la *cuadrilla* y anava a cavall? — va interrompre l'axerida minyona causa de semblant disertació. — Axí, vostè seria...

— Picador, per servirla, filleta, — respongué festosament l'interpelat. — Sí, donchs, desseguida, per tot lo volt de la plaça no's sentien sinó crits de

«¡Paul!»

«¡Paul!»

«¡Paul!» «¡Paul!» «¡Paul!» «¡Paul!» «¡Pauuuuu!»

Allò, talment semblava'l Judici final; però jo, revestintme de valor... Però, vinga una mica de beure, que se m'asseca la gola. —

Satisfeta la petició, l'orador, després de beure y axugarse'l bigotet retallat que donava a sa fesomia una expressió més y més xaruga, continuà axí:

— Jo, m'havia provehit d'una «paua», es a dir, d'una balladora de les nostres, ab la qual mantenía relacions de prometatge, si bé no enterament oficials, almenys tolerades y fins estimulades per la blea de la presumpta sogra. Mare y filla seyen en un dels llochs privilegiats de barrera, hont jo les havia fetes posar expressament; y entenentme ab lo *maestro* que'ns dirigia, aquest va collocarme justament davant d'elles.

Dat lo senyal convenient, exí a la plaça la primera «fera» ab un ayre tan mansoy que no semblava sinó que la traguesen a pasturar. Li havien posat al clatell un floc, a fi de que'l picador que li arrencaria pugués oferirla a una senyora, la qu'ell tingués per convenient. Jo, veyent la cosa facilíssima, mentre'ls meus companys qu'anaven a peu me feyen acostar l'animaló, vaig dir a mitja veu, dirigintme a la meua «paua»:

«Alerta, que't vaig a regalar la *moñal*»

Mare y filla, al sentirho, no caberen en pell de contentes.

Lo vedell, que semblava portar les millors intencions del món, fugint dels que l'inquietaven, vingué en direcció d'hont jo era. Jo, sens mourem, axí que'l veig aprop, estirant lo braç quasi ab tota la llargaria de la pica, procuro enfilarli la monya. ¡Que vaig haver fet, fillets de Deu! Aquella bestia que semblava un anyell mansoy, al sentirse tocat, no més tocat, pel ferre de la pica, girantse en rodó, pega un colp de cap al cavall. Lo cavall, que ja, portantme a mi, quasi no podia tenirse, pert l'equilibri, y ell y jo cayèm de costelles; y'l vedell, com si sabés qu'era jo y nó'l cavall lo culpable, comença a empèndreles ab mi, y banyada y més banyada, y burxa que burxa, com si entatxonés carn per rostirla... Y encara sòrt de que'l malehit duya les banyes embolades, que sinó, me dexava fet un garbell... —

En aquest punt va interrompre la narració una riallada dels oyents.

— Podèu ben riure, — observà'l qui era objecte de semblant expansió, mentre aquesta termenava. — No es tot hù sentirho contar a trobarshi. Vaig perdre'ls sentits, trobantme, al recobrarlos, extès en un llit, ab lo cap tot mullat de potingues y entre uns senyors que'm polsaven y'm feyen olorar unes coses que tapaven los esperits. Allí'm digueren que ja tots los meus companys havien estat, com jo, a la enfermeria.

Però ells ja n'eren fòra, — segons sembla ningú havia rebut tant com jo, — y jo també volia anarmen; y, per més que'ls metges deyen qu'era perillós treurem, no vaig callar fins que dos altres «paus» se m'endugueren tot cruxit com si m'haguessen capolat los òssos.

Fosquejava ja quan arribarem davant de casa, y allí començaren per mi noves angunies. La mare ni sabia que jo aquella tarda no hagués anat al obrador. Axí, quan los companys trucaren a la porta de l'escala y li digueren que portaven a son fill, baxà esverada la pobra dòna y, entre la poca claror ab que'm veyà, lo traspostat y brut de ma cara y lo lluhent de les *lentejuelas* de mon gech dè picador, no conexentme, digué molt tranquila:

«Però si aquest no es lo meu fill...»

«Sí qu'ho só, mare,» vaig respondre sumicant.

No vull entretenirlos més explicantlos lo que va passar entre ella y jo, y resumiré ab poques paraules lo que podria afegir a la meua historia. Moltes setmanes entre la mort y la vida; gastar un pou de diners en medecines, en metges y fins en lo vestit de picador, que tingui de pagarlo; tres mesos sens poguer exir de casa y altres tants de convalescencia; y no poguer guanyar un ral, y haverse d'empenyar fins los claus de la paret; y en tota aquesta trifulca, no veure una cara amiga, ni la d'aquella «paua» que'm tenia mig entabanat... Tot, tot ho vaig perdre: la promesa, l'ofici,—que, prenent peu les màquines de pintar, anà per terra;—fins los cabells, que llavors tots me van caure, fins les ilusions, que may més n'he tingudes. Ara, vaig fent la viuviu ab aquest instrument. No he pogut arribarlo a tocar al Licèu, sinó en balls de fòra, — en pochs, per qu'ara se n'ho duen tot los pianos de maneta, — en sarauets de barraló y en sortides de caramelles y Sant Mus. ¿Què volen ferhi? —

Y agafant lo clarinet, afegia:

— Estíguen bons, y que per molts anys. —

Durant la narració, havia anat disminuhint la concorren-
cia, y quan lo músich va ser fòra, alguns dels joves qu'encara
hi eren cantaven a la sordina:

«Un «pau»,
dos «paus»,
tres «paus», quatre «paus», cinch «paus».

Com les colles dels «Paus» y «Gitanos», morts l'oncle y la
tia, han passat les festes d'aquella casa, y'ls qui hi assistiem...
nos fem vells, molt vells.

ANTONI CARETA Y VIDAL

GENT DE DUES CARES

S'hi ha d'anar ab molt compte y convé conèxerla aquexa
gent, y quan se l'ha coneguda trèuresela del davant.

Un senyor que quan escriu en diaris d'aquí's guarda prou
de dir certes coses, ha publicat en un diari de Madrid un ar-
ticle contra les *petites nacionalitats* plè d'inconveniencies res-
pecte de Barcelona y de la nostra literatura, ab la particula-
ritat de que precisament allà hont parla de nosaltres apare-
xen unes ralles suprimides per la censura. ¿Què hi devia dir?
Seria curiós poder llegir allò que la censura no ha dextat es-
tampar y que no veyèm quina relació podíia tenir ab la guerra
actual, qu'es lo únich que vigilen elsensors.

No sabèm si l'article que'ns ocupa reflexa la opinió del au-
tor ò bé la tendència de qui l'ha pagat; però, de totes mane-
res, aqueix senyor que'l firma hauria d'ésser bandejat de les
publicacions catalanes, massa benèvoles sempre ab els foras-
ters de totes menes, sense mirar gayre prim en l'examen de
llur valor aparent y sobre tot en l'ordre moral. La nostra
cortesía'ns porta a rebre tot foraster ab la major cordialitat;
però, d'axò a tolerar les seves descortesies ò imposicions hi
hà una gran distancia. Admetèm tots els criteris, tots els punts
de vista, fins els odís que se'ns pugen tenir, a condició de
ser exposats francament, noblement. Però la grosseria y la
duplicitat no'ns merexen cap consideració ni cap respecte.

Per axò, axís com un dexta de ferse ab persones indignes,
s'hauria de rompre tota relació ab semblants periodistes de
dues cares.

M. F.

LES CANÇONS DEL MEU MOLÍ

LA CANÇÓ DELS TRES GALANS

Plàcidament passa la vida
com un aucell, com una flor;
es com la bella al bosc: dormida
que anyora'l bes del aymador.
Fexuga tasca no l'espanta;
ja quan el sol comença a exí,
la Molinera riu y canta
com canta y riu l'aygua al molí

Ella es tan plena de rialles
que les escampa sempre arrèu,
y diu llegendes y rondalles
vora la llar, quan cau la neu.
Ella es molt bona. Es una Santa;
Angel baxat del cel, aquí.
La Molinera riu y canta
com canta y riu l'aygua al molí.

Ella es menuda, rossa y blanca;
quan ella passa, tot somriu;
badas la flor des de sa branca;
canta l'aucell des de son niu.
Y la cascata escumejanta
corre a besar son peu divl...
La Molinera riu y canta
com canta y riu l'aygua al molí

«Es joventut flor primerenca
qu'en son jardí tothom la vol;
ia mà crudel del Temps la trenca
tot just l'ha vista un raig de sol.
¡Oñ Joventut! ¡Herencia santa!
¡Repòsa un xich pel curt camí!...»
La Molinera riu y canta
com canta y riu l'aygua al molí.

NOTA DE COLOR

Oh tu, rossa, blanca y fina,
qu'en el séu camí ha trobat
el meu cor que pelegrina,
el meu cor tot desolat.
Mirante sols, s'endevina

que Deu ab sa mà divina
de dos colors t'ha pintat:
ta pell, color de farina;
tes trenes, color de blat.

EL RABADÀ Y EL ROSSINYOL

Tot coronant son front
ab flors de primavera,
camina vers la font
l'hermosa Molinera.
Floreix tot al séu pas.
L'aucell sos cants desgrana
y axí li diu: «¿Hont vas,
tan d'hora, ma germana?»

Dalt d'una roca, trist,
el rabadà l'espera;
mes quan joyós l'ha vist,
li crida: «¡Molinera!
que Deu te guart, tresor
del plà y de la muntanya;
¡oh primerenca flor
que'l sol ixent d'or banya!»

Suara, el rossinyol
cantà d'exa manera:
«¡Pastor qui plores sol,
ja ve la Molinera!
Al cap la gerra du
la que'l teu cor estima,
l'aguanta ab el braç nu
que d'aygua regalima.

»Escólta, bon pastor,
cançons de primavera.
Quan les sabràs de cor
vés a la Molinera!
y allunya alegrement
els dots y les fatigues,
y digali fervent
allò que diu el vent
quan juga ab les espigues!»

ELS CANTS JA'S DEXONDEN...

*Els cants ja's dexonden. Molinera, vina,
qu'ara'l molí vessa de tan blat madú'.
Guàytà, Molinera, rajar la farina;
la faràs més blanca; la faràs més fina
si la toques tu.*

*Quina bona anyada si'l cor no m'enganya!
Guardar tal riquesa no sabràs ahont.
Veuràs com s'escampa pel plà y la muntanya
aquell pà que l'home, manat per Deu, guanya
ab suhor del front.*

*Quan ab l'hivern tornin pluges y glaçades,
quan els llops udolin flayrant pel serrat,
cruxiràn les golfes de tan carregades
y may a tes portes trucarà debades
el desheretat.*

*...Mes, ara que miro florides les hortes
y veig en les branques tant fruyt temptador,
sento que revien les ilusions mortes,
y mercè demano davant de les portes,
...¡que tinch fam d'amor!...*

¿FINS QUAN?

*Ja es rossa l'espiga
y'l blat ja es madú'.
Ja veig a l'amiga
que ve somrisent,
desfeta la trena...
nevat el braç nu...
El cel s'asserena...
Rondina'l torrent.*

*Sos llavis somriuen
ab goig infinit;
les coses que'm diuen
me fan somniar.*

*Son pit blanch panteja,
voleja'l vestit...
L'aucell que'm té enveja
comença a cantar.*

*L'aucell que l'estima
son amor li diu;
la font regalima
y al sol l'aygua llu.
Mentres que t'anyoro,
al entorn tot riu...
tot riu y jo ploro.
¿Fins quan? ¡Ho sabs tu!*

PERE J. BASSEGODA.

EN PAU MATABOUS

EN Pau Matabous era l'home més conegut y popular a Puigpelat, sa vila nadiua, però també se'l conexia y estimava per tot lo Camp y fins pels poblets de la Montanya de Prades, que cap any mancava de visitar per rahó del séu ofici.

Confirmant una vegada més aquell adagi popular que resa que cada persona ve al món ab una gracia ò altra, En Pau de Puigpelat també hi havia vingut ab la seva, y aquesta consistia en tenir una traça maravellosa en saber matar los bous, y d'aquí li venia'l renom d'En Pau Matabous ab lo qual tothom lo conexia, perque de Pau Matabous no n'hi havia més qu'un en tot lo Camp de Tarragona y en tota la montanya de Prades, y aquest no era altre qu'En Pau Matabous de Puigpelat.

Quan entrava l'estiu y començava a desgranarse com un rosari la tongada de les festes majors de viles, pobles y llogarets, tant del plà com de la montanya, En Pau de Puigpelat començava a rebre cartes pregantli que per tal dia, vigilia de la festa major, com de costum, no fes falta al poble, hont s'havia de matar un bou gras y gros com lo del any passat, y era ell qui l'havia de matar com feya tots los anys.

Com En Pau no estava jamay malat, y menys durant la temporada de les festes majors, un dia ò dos abans de la festa ja feya cap al poble portant sota de l'axella y ficades dins d'un sach les eynes pel sacrifici. En arribant al poble, la seva posada era a casa del carnicer encarregat de vendre'l bou qu'ell devia matar, y podèu contar si'n menjaria de costelles y llonzes y butifarres durant aquells dies de festa major!

En Pau, ab la gracia que tenia en matar los bous, li haurien donat una plaça a mans besades en qualsevol escorxador d'una gran vila, a Valls, a Reus ò a Tarragona, y més d'un cop li havien parlat d'axò, però ell ¡ca! per rès del món, hauria d'exat les seves parades de Puigpelat, plantades de vinya y d'oliveres, hont matava'ls dies y les anyades sense cansarshi gayre, ni s'hauria privat de les seves festes majors plenes de viandes y d'alegríes, que tant l'una cosa com l'altra li eren la salut del còs y la felicitat del esperit.

Quan la vigilia de la festa ell arribava al poble, tot era anar de casa del carnicer al corral y del corral al escorxador, contemplar lo bou qu'havia de matar, discutir si era més gros ò més petit que'l de l'anyada passada, apostar sobre'l nombre de carniceres que faria, pendre mides, esmolar eynes y anar

ab alguns vagorosos de l'una taverna a l'altra refrescantse sovint los llavis y la gola sèchs y cansats de tant de parlar.

Per fi, arribava l'hora d'aterrar la bestia, y allí haurieu vist ab quina traça la lligava de potes a les quatre anelles clavades al enllosat, y tapantli's ulls ab un sach y una corda perque rès pogués veure, enarbolava'l mall com lo més destre mallador, donant primer alguns cops sobre d'un piló per via d'en-saig, y quan tenia'ls braços ben desentumits, prenía bona punteria y descarregava tan terrible colp sobre la testa del pobre animal, que aquest queya a terra desplommat com una borraçada de palla, dessobre mateix de les seves potes que s'aclofaven com si haguessen sigut fetes de fanch.

Un cop la bestiaça aterrada, En Pau Matabous li donava un parell de cops més a la testa per millor assegurar la seva mort, y empunyant l'esmolada ganiveta d'aflada punta, li clavava al coll ab una dolcesa esgarrifadora y la sanch començava a rajar com una font, fins que la pobra bestia quedava del tot escolada y'l ribell que la tomava n'era plè a vessar. Desseguida, ab ajuda dels moços, se colava la bestia sobre l'empostissat, y manejant les eynes que calien, ara la ganiveta, ara la destrat, ara la serra, en poques hores tenia'l bou escorxat, estripat y nèt, tot a punt d'esser portat a la carniceria que ja l'estava esperant per esser venut com mannà del cel entre'ls vehins de la vila que sols tenien lo plaher de menjarne un cop al any.

En Pau Matabous restava més que satisfet de la seva hasa-nya, se pot dir que's considerava l'hèroe de la festa y l'home més feliç de la vida, perque d'obsequis no'n volguèu més, tothom se'l disputava a dinar, tothom lo convidava a beure, tothom volía acompanyarlo, y aquells tres ò quatre dies de festa major eren per ell tres ò quatre dies de gloria que cap mal núvol entelava.

Quan, passades les festes, En Pau retornava a Puigpelat, la vida era per ell un desterro insoportable. D'aquell bullici y alegria de la festa major queya en la solitut y tristesa del séu poblet; d'aquells menjars rublerts de plats vessants de bones viandes, passava a la seva migrada taula hont la seva muller apenes si podia portarli un plat de cols y una arengada ò bé unes quantes trumfes y un poch de bacallà escalivats, acompanyat d'un troç de pa moreno que s'encallava per la gola com si hagués estat fet d'ortigues. Quan anava al defora, lluny

de cuydar la seva vinyeta y'ls séus olivers, no feya més que passejar la mirada pels horisonts de la campinya cercant per la plaça ò per entre'ls replechs de la montanya, la vila, el poble ò'l llogaret que se li atançava la festa major qu'ell esperava ab candeletes.

Mentres tenia que restar al poble, la vida d'En Pau Matabous era insoportable y casa seva semblava un infern. No hi havia cap hora de menjar que la pobra de la seva muller no passés les més terribles angúnies y no s'hagués de sentir los mil impropèris. Si no li donava bons plats de vianda, si no li servia bones costelles a la brasa, si no li posava a taula bons porrons de bon vi y bones llesques de pa blanch, a ningú més que a n'ella'n donava la culpa, y la pobra dòna no tenia més remey que carregarse de paciència y sofrir y consumir-se del cor, víctima dels reganys y de les amenaces d'aquell home mal avesat y mal avingut ab la rahó, qu'hauria volgut viure en una constant festa major.

Per fi, En Pau Matabous, com arriba a tot mortal, un dia's morí. Una malaltia sense importància, que de cop ni menys ne féu cas, lo tirà de cap a la fossa y la seva pobra muller, si bé sentí la mort del seu marit, entrà en una tongada de tranquil·litat y repòs d'esperit que mentres havia estat casada no havia pogut conèixer. Pot dir-se que plorava al seu home, però no l'anyorava ni'l desitjava.

Un dia, quan ja feya algun temps, qu'era viuda, la muller d'En Pau Matabous venia de la vinya carregada ab un fexet de redoltes al cap, y al ser vora del poble, casualment va trobar al senyor rector que xano xano se n'anava a passejar pel mateix camí. Ella'l saludà, y'l senyor rector, aprofitant l'ocasió, l'aturà un moment y li digué ab cert tò de reny:

—Mariàngela, encara que aneu un xich carregada, perdoneu que vos aturi un moment, si'm volèu escoltar.

—Digui, senyor rector, axò de les redoltotes no pesa pas gayre.

—Bona dòna, he pensat que ab lo temps que fa qu'es mort lo vostre marit, no farieu mal de ferli un poch de bé, sinó la gent, que ja sabèu que sempre murmura, dirà que l'apreciaveu ben poquet. —

Y la Mariàngela, que les llargues y constants discussions ab lo seu difunt marit li havien despertat l'ingeni, dirigintse resolta cap al senyor rector, li contestà sense fer cap embut:

—Miris, senyor rector, en axò no cal que hi anèm gayre depressa, perquè he reflexionat que si es al Cel ja hi estarà bé, y si es al Infern, encara que li fessem tot lo bé del món no l'entreuriem, ¿no es veritat?

—Teniu molta rahó, Mariàngela, —feu lo senyor rector, —però... ¿y si es al Purgatori?

—¡Ahl... aleshores que prengui un poch de paciència, que prou Purgatori me va fer passar ell a mi en vida. —

Y la Mariàngela reprengué la caminada, dextant plantat al senyor rector, que no sapigué que contestarli.

JOSEPH ALADERN.

19 Maig, 16.

A MERCÈ RUIZ

*Les virtuts van a tu
com al rusch les abelles,
y't fan gràcil model
de cristianes donzelles.*

*Quan surts de ta maysó,
matinet, de bonhora,
ton pàs lleu de perdiu
fa l'acera sonora.*

*Pel carrer del Doctor (1)
t'encamines silenta,
y al bonjorn dels vehins
correspons somrisenta.*

*Ton Custodi't segueix;
de l'esglesia enrunada (2)
t'entrobre'l portaló
ab son ala nevada.*

*Com bessons entrèu junts
desgranant el rosari,
fins que l'Angel te deix
per volar al Sagrari.*

*Entre randes d'incens
alças l'Hostia divina;
humilment tu la rebs
y ta faç s'ilumina.*

*Als peus del bon Jesús
romans extasiada,
ton ànima fervent
al Cel s'es transportada.*

*Un drinch d'eyna d'acer
de sobte't desarroba;
són els picapedrers
que fan l'esglesia nova.*

AGNÈS ARMENGOL DE BADIA

Sabadell, 24 de Febrer, 1918.

(1) Doctor Sardà y Salvany.

(2) Esglesia de Sant Feliu cremada durant la setmana tràgica.

QUI ROBA AL COMU...

Diu que no roba a ningú, y aquesta es una dita qu'hauriem d'esborrar del nostre llenguatge y encara més del nostre pensament. Per que si no s'hagués pensat no s'hauria dit. Però també a copia de dirse, y sobretot en aquesta forma proverbial, acaba per incrustarse en la consciencia colectiva quedanthi com a cosa propia, com a instintiva norma de conducta que's segueix sense discutir-la.

¿D'hont dèu provenir aquesta errada sentència? ¿D'una revolta contra exaccions injustes ofegadores de la vida de treball? ¿ò senzillament d'aqueix llevat de mals instints que du l'home a dintre seu y que sols domina ò corretteix per temor al càstich, per influencia de la educació ò per manament de una recta consciencia?

Vinga d'hont vinga, el fet es que la dita subsisteix y que bona part de la nostra gent la practica sense darse compte de la mala acció que comet ni del perjudici qu'ocasiona, en una paraula, sense atalayarse de que *roba...* encara que sia al comú.

Lo nostre poble es per sòrt un poble treballador y en el treball fonamenta la seva vida y móltes vegades el benestar y fins la riquesa. Y'l diner ben adquirit, a més de la prosperitat particular y pública, dóna al individu una tranquil·litat d'esperit qu'es el millor premi a son treball. Però no tothom se n'acontenta, y n'hi hà que per augmentar el guany cometen verdaderes malifetes, essent la més petita de totes aquexa, que's considera perdonada per endavant, de robar al comú. No parlèm dels delictes grossos, que gracies a Deu no abunden y que quan se saben ò's sospiten posen una mala fama, als ulls de tothom. Parlèm solament d'aquesta habilitat dels axerits per no pagar lo qu'han de pagar, que la confessen fins a ferne gala, y que no's troba vituperable per allò de que'l comú es ningú.

Lo comerciant que fa passar un gènere bo com a inferior per beneficiar la diferencia de tarifa a l'Aduana; lo fabricant qu'amaga unes quantes mils pues per estalviar unes quantes mils pessetes de contribució; lo banquer que dissimula les ganancies del any per reduhir tot lo possible l'impost d'utilitats; lo propietari que dóna a sos estadants rebuts més baxos que'l lloguer que cobra per no pagar lo que li correspon per territorial; lo llogater qu'accepta aquests rebuts y adhuc los utilisa per treure cèdula de classe inferior; lo qui, per un medi ò al-

tre, inclou sa correspondència en la franquícia del Congrés o del Senat, estalviantse'l franqueig degut; tots aquests, y d'altres que'n podriem senyalar, fan un frau evident, ab plè conexement y deliberació, que de segur no'l farien a un consemblant per que'ls en remordiría la consciència, però que'l fan al Estat com la cosa més natural del món.

Tot aquest diner que dexen de pagar ells fa falta al Estat y a la Província y al Municipi que, per aquest motiu, han d'arbitrar nous impostos que paguen principalment els que no's tenen per axerits.

Reconexèm qu'a voltes hi hà tributs que són pesadíssims y quasi justificarien la rebelió; reconexèm que si no hi hagués intermediaris interessats en fomentar lo frau, moltes vegades no's faria; però una immoralitat no n'excusa un'altra, y'ls fraus qu'hem senyalat són fraus tan reprobables com qualsevol altre, y es precis ferho entendre a la gent, despertantli aquest recó adormit de la consciència; es precis desterrar aquell mal aforisme y dar al nostre treball y al nostre viure tota la dignitat qu'han de tenir.

¿Volèu una comparança per enténdreho més clar? Quan s'inaugurà'l nostre Parch, s'hi posaren aquells rètols dihent que, essent de la Ciutat, als ciutadans quedava confiat lo respecte y la guarda d'aquells jardins; y allò qu'es de tots — arbres, plantes, flors, — tots ho hem respectat; no'ns ha passat may pel cap que poguessem arrancarne una fulla per endurnosen a casa; y cadahú de nosaltres ha guardat allò qu'es de tots, es a dir, del comú.

Lo qu'hem fet ab les flors ¿no hem de ferho ab los diners? Si cada ciutadà s'endugués una planta del Parch, ¿còm quedaria? Com queda'l tresor del comú ab les defraudacions dels ciutadans.

Pensèmhi tots en aquest fals concepte dels nostres drets y dels nostres debers; pensèmhi tots en l'alt interès de la col·lectivitat — Estat, Regió o Ciutat; — y, si nó per esperit de justícia y per civisme, per egoisme, per defensa dels interessos personals, bandegèm del pensament y del llenguatge aquella mala dita que'ns afronta, y convinguèm tots en que

Qui roba al comú
roba a tothom y't roba a tu.

CANDI BONJAN.

**Cinch minuts de descans
per preparar la tercera part.**

LA CANÇÓ DE LA GALBANA

*A la vora d'aqueix mar
no sé pas quin mal m'ha près,
que'm moro de badallar
sense ganes de fer rès.*

*La culpa de tot axò
que m'exalta la galbana
jo crech qu'es la tramontana
que bufa tant sense tò.*

*Per més qu'haig de confessar
que m'agafa un dolç mareig
que no'm dexe treballar
així que bufa'l lleveig.*

*En và cerco per mon mal
un alivi molt ò poch
en les ratxes del gargal
y en el respir del xaloch.*

*No cal dir que va crexent
exa mandra condempnada
ab les ratxes del ponent
que ve de terra cansada.*

*Es per demés nit y jorn
que cerqui per lo meu mal
l'embestida del migjorn
ò les ratxes del mestral.*

*Rès hi pot, y se diria
qu'es més fort y més pesant
quan reb la manyagueria
ploranera del llevant.*

*Tan sols quan fa calma blanca
vull posarme a treballar,
mes el dalit també'm manca
y me'n vaig a passejar.*

FREDERICH RAHOLA.

DELS LLIBRES NOUS

CASOLANES - Poesies de **Joseph Saderra**

MELANGIA

En l'àlbum de la senyoreta M. del C. P.

*¡Pobra Annetal! Cada jorn
l'alba la troba llevada,
de colzes al finestral
y'ls ulls amarats de llàgrimes.
¿Per què matineja tant?
¿Per què plora la pobra Anna?
¿Per què quan tot li somriu
està tan emmigranyada?*

*Rosa de Maig que desclou
del amor a les besades,
com les altres flors del camp,
anyora'l sol que l'abrassa,
y com elles cada nit
dels estels copça rosada
que li llisca cara avall
cada jorn a punta d'alba.*

GEMMES - Poesies de **Joan M. Freixas**

ENCANTAMENT

*Té un deix comanadiç d'encantament
el clotaral ombriu de l'abetosa,
y'l clos de l'herba fresca y sanitosa
que's bada en virginal novellament.*

*Com una flor de llum, el sol ponent
li envia una alenada frescorosa,
y té llavors flonjors de llana tosa
la boyra que tramunta del torrent.*

*Damunt d'aquell mantell de randa fina,
hi vola escaducera sonatina
que fila, en l'hora-baxa, un flociol...*

*Y quan les goges blanques surten fòra,
floreix, en bell esclat, l'encant de l'hora;
y al lluny tremola encara un raig de sol...*

FOLKLORE

SUPERSTICIONS DE «LA GARROTXA»

DONAR sal a les uelles en divendres y dies que la lluna *fa'l flamench*, porta desgracia pel remat.

Si un se posa a comptar les estrelles li exirà tantes verrugues com estrelles haurà comptat.

Si en un fil s'hi fan nusos y's tira dins d'un pou, a qui l'hi ha tirat li surten tantes verrugues com nusos hi ha fets.

Entre la maynada es creença corrent qu'a la cuca de llum es pecat lo matarla per que fa llum a Nostre Senyor.

Quan l'Ordre dels Templers fou abolida a Espanya'ls timpans y llandes de totes les seves Esglesies s'esquerdaren.

La maynada (bovers ò guardians) quan saben ous en algun niu no poden pas anomenarlos, no més poden dir qu'en tal ò qual niu hi hà *tantes pedretes*, per que, si s'anomenen, les serps ho senten y se'ls mengen: lo mateix quan ja hi hà aucells, diu que tampoch poden parlarne dins de cap casa per que les formigues n'haurien esment y'ls malmeterien.

L'única fusta que té virtut sobre la serp es la del avellaner; ab un cop de verga d'avellaner les serps queden mig partides, per grosses que sien; en cambi, tota altra fusta's romp per les males arts que les serps tenen.

Les serps se mamen la llet de les dones que crien, però tenen l'astucia de donar la seva cua als infants per enganyarlos: en aquest cas les criatures se van amagrint amagrint fins que's moren. També's beuen la llet de les vaques, cabres, etc., y quan un nadó ò animal de cria's decandeix, desseguida entra la sospita de si hi haurà alguna serp que se li begue la llet. Ademés d'axò, la serp sab fer dormir una persona quan aquesta's troba prou a la seva vora, ab la particularitat qu'aquell a qui una serp fa dormir, en despertarse's troba tan cansat y defallit com si hagués quedat sense sanch. Es fama entre la gent del camp que les serps se xuclen la sanch dels aucells encara qu'aquests sien a dalt d'un arbre y la serp a baix. L'aucell va cayent cayent fins qu'a la fi aquella se'l menja.

Hi hà serps que vénen mólt grosses, però quan arriben a certes dimensions els hi surt una pedra de diamant al cap y passen el mar convertides ja en serpents.

Les úniques serps que són inofensives són les qu'anomenen *nenes*, d'un color groguench, petites y trencadices.

La pell de serp, mentres hi haja la part corresponent al cap, té la virtut de guarir moltes malalties.

Les dònes qui tenen art de bruxeria prenen la forma del animal que volen; se conta a propòsit d'axò que certa dòna qui en la encontrada passava per bruja, després de revolcar-se per un sorral tota nua, de sobte's convertí en guilla.

Si's posa'l pà al inrevés, Nostre Senyor pateix. Altres diuen que la Mare de Deu plora ò bé les ànimes del Purgatori.

Si's fa cremar el llum de ganxo de cares a la paret, n'hi hà que solen preguntar:

— ¿Qu'apedreguèu les oliveres en aquesta casa?

Als porchs es pecat donàrlos hi pà (que Deu n'hi dó) per que tots els animals digueren *gracies* (en temps que les besties paraven) un cop hagueren sortit de les mans de Nostre Senyor, mes ells no ho volgueren dir. Per axò es mal vist lo donàrlos hi.

Si s'agafa una pedra de llamp, s'hi lliga un cordill y's tira al foch, el cordill no's crema.

Hi hà persones que mengen tant com volen, y axò sol venir de paraules mal dites, per que de vegades se diu a n'algú: «Fulano, ni may que't vegesses fart» y allavors si l'Angel de la Gurda respon «Amén» tota la seva vida aquella persona tindrà aquexa tala.

Les babeques, quan la lluna fa'l plè, són grasses y's van amargint fins que ve la lluna nova, qu'es quan són més seques.

Qui sent un bon pilot de rochs y pujanthi al cim d'una camada, pot estrompassar l'Arch de Sant Martí d'allà estant, si es home se torna dòna y al revés.

Quan les esllaviçades tiren en avall senyal que Pasqua s'escau en Diumenge: les que tiren en amont el rector de Tragurà s'en-carrega d'adobarles.

Qui s'endu'ls diners de les Ermites ò Oratoris no pot arribar a casa per que tot se'ls hi torna aygua y la terra se'ls hi converteix en una mar ò estany.

Si's pasta per la setmana de les Lletanies, tot l'any el pà's floreix.

PERE VAYREDA Y OLIVAS.

NOTES D'ARXIU

INVENTARI DEL PARAMENT DE LA CASA D'UN METGE DEL SEGLE XIV

ENTRE'l gran nombre de documents inèdits qu'encara's conserven en nostres Arxius parroquials, que pogueren escapar de la rapinya burdellesca quan l'invasió dels francesos primer y la crema dels convents més tart, n'havèm trobat alguns que merexen estudiarse a fi de poguerse donar compte de còm vivien nostres antepassats segons sia sa classe ò estament.

Avuy donèm a llum un Inventari, qu'en la Sèu d'Urgell tingué lloch a fi de donar fè de tot lo parament de casa que trobaren llurs marmessors, ab motiu de la defunció d'un metge, qual original se conserva en l'Arxiu Capítular d'aquella antiquíssima ciutat.

Dit document diu així:

«En nom de Deu aixís sia. Sapiguen tots que, per evitar tota màcula de culpa y apartar tota sospita de frau, los marmessors de dret sien tenguts a fer inventari ò repertori dels bens dels difunts. Per lo tant en nom de Deu y per sa gracia nosaltres Mestre deus lo sal mosse phisich davinno trosques y taffuda salamo juehus habitadors de la Ciutat de Urgell, marmessors y executors del últim testament y dels bens que foren del condam Mestre. Deus logar, juehu phisich de dita Ciutat de Urgell, atenent que nosaltres de dret sigam obligats a fer lo inventari dels bens de dit difunt, perque dits bens en lo curs del temps jamai puguian per ninguna persona esser dissipats ò abscondits. Per lo tant, lo nom de Deu invocat, aquest present inventari de tots y sengles bens mobles e immobles y dreus a dit difunt o a llur marmessoria pertanyents y expectants y pertanyer y expectar debents de cualsevulla manera, que al present arriuin a noticia y mà nostra, en presencia y testimoni dels infrascrits testimonis a eixes coses especialment cridats, lo dia y any devall escrits, per mà pública procurarem fer escriure fielment com se segueix en aquest modo. Primerament manifestan que nosaltres trobarem en dita heretat de dit difunt assaber en la casa foganea en que lo mateix difunt habitava (1).

Primo dos banchs. — Item una ffarada. — Item un quanter de terra. — Item uns touayllons. — Item una taula messa. — Item un

(1) En la Sèu d'Urgell existia antigament un barri habitat pels juhèus, que's dedicaven a totes les industries y arts, prestant així com en les principals ciutats, gran utilitat al país. Avuy en dia dit barri està tot transformat y es l'espai comprès des del començament del carrer del Carme fins a Capdevila, y n'ó'l carrer qu'equivocadament anomenen dels juhèus, que deu anomenarse del César. Els manuals del Arxiu Capítular de dita ciutat estan plens de testaments, inventaris, capítols y tot genre de contractes fets per juhèus, semblants al qu'avuy publicuëm.

pitxer de stayn. — Item una taca de farrada daram. — Item un banquet poch. — Item una caxela. — Item un capçal de sargill. — Item un oreller de ploma. — Item una flaçada. — Item altre oreller de ploma. — Item dos capçals de ploma ab coberta de li. — Item una post. — Item un armari. — Item un calguer de aynes aténir, de medicina, ab ses cosses e aqueles aynes que tenen adobar, les nafres los metges. — Item dos maçapans. — Item dos saquets ab herbes. — Item un tinter. — Item un exartell. — Item una exada pedrera. — Item un exadonet poch. — Item un creoll. — Item dues oles de terra. — Item una verga de ferre dast. — Item una cistella poch. — Item dues capsas de terra. — Item una capsas de fust. — Item altres dues capsas de fust. — Item un tinter de plom. — Item dos graals de terra. — Item in alia domo videlicet in camera media primo unes vestedures ço es una garmaya de blau seur e caparo e cocardia daquel drap matex. — Item dos pans de pols de pena negra les quals vestedures e penes sen porta de present en danuino per la lexa que li auie feyta lo dit defunct. — Item dues oles de terra. — Item una pastera de pastar. — Item una concha de fust. — Item un taulel de pastar. — Item una arpa de ferre de pastera. — Item dos sachs de li, in camera alia videlicet in camera stremera primo un sach lic. — Item quatre posts. — Item uns caplits en que staue lo lit. — Item una post de fuylla. — Item un escudeler. — Item una raedossa. — Item dues posts. — Item una cistella de cana. — Item una taula messa. — Item una ola de terra. — Item un panistre. — Item un velo de lana. — Item un olier de terra. — Item un rayll. — Item una soga de spart. — Item una citella de verga. — Item sis oles de terra noues. — Item un box de fust. — Item una pastera. — Item un panistret poch. — Item un forrol de foch. — Item un morter de pedra. — Item scoy dorinal. — Item tres taylladors de fust. — Item dues scudeles de fust. — Item una graala de fust. — Item un box poch de fust. — Item una cobertora de ferre. — Item dos graals de fust. — Item una tecra de malicho trenquada un poch al cap. — Item una farrada. — Item una spela. — Item un vaxellet poch sens fons. — Item una pipa. — Item un quantar de terra. — Item una vinigrera. — Item una lanterna gran. — Item una bossa de cuyro. — Item una post. — Item una concha de fust. — Item una scudela de terra. — Item dos arjules darjular. — Item quatre podadores. — Item una exabridora sens manech. — Item una destrall. — Item un triba. — Item una destraleta poch. — Item unes tossores. — Item dues exoles amples. — Item un fferre de lança ample. — Item una exola estreta. — Item un pichatorn. — Item dues destrals. — Item una clauadura de clau tornerices. — Item una rasora. — Item un candalobre de ferre. — Item dues tribes pochques. — Item unes mols. — Item dues claus tornerices.

Per la copia:
PERE MANAUT.

(Acabarà).

REVISTA

Llibres

GEMMES, poesies juvenils, per Joan Maria Feixas.

Editada per uns companys del autor la col·lecció de poesies batejada «Gemma», li fou oferta en present de missa nova y en tribut de cristiana estima a les daus primeries de Juny del corrent any. Jovenívols són les poesies de «Gemma», y per tant, pequen potser d'una extremada abundor, d'una pròdiga musicalitat, que si bé les manté fresques y fàcils sempre, es molts cops a despit del vigor de la pintura y de la força de la imatge. Llegiu a gratcient, en veu alta, el fragment que volgau de «Gemma» y tot alhora sentirèu que'l ritme y la sonoritat de la composició s'us endurà la paraula. En un mot: les poesies de Mossèn Feixas us faràn més efecte recitades que no pas llegides mentalment en la calma y'l silenci de vostra cambra d'estudi.

PITARRESQUES. Biblioteca Bonavía, volum II.

Diu l'editor al encapçar aquest recull de fragments cèlebres de les obres d'En Frederich Soler: *Ens confessem pitarristes acèrrims*. Y nosaltres exclamem comentantho: ¡Jesús, Maria, Joseph, quants y quants se tapanàn les orelles, creyent que senten una blasfemia!... Però, ¿ho es?... ¡Evidentment que nó! El teatre d'En Pitarrà tenia molts, moltíssims defectes, però dues grans qualitats el

redimien: *era teatre y era català*. Per xò, rès més que per xò, el públich l'aplaudí y'ls actors s'hi lluhien; per xò, rès més que per xò hi hà encara tants pitarristes. Y vetaquí que llegint escayents fragments d'*El Ferrer de Tall*, d'*El Rector de Vallfogona*, de *Les Francesilles*, de *L'Apotecari d'Olot*, etc., etc., ens sentim transportats a pretèrites llunyanies y se'ns evoquen caldejades sales del nostre teatre nacional. Avuy som sabis y presumits, aleshores *beniem ab porró y menjavem cacauets* (com ha dit no sé qui) però, allavors teniem teatre, actors y públich y feyem aquesta Barcelona qu'avuy es tan gran y que les gèneres actuals no sabèm fer progressar, com herèu beneytò que no sab augmentar ni administrar l'hisenda que ha heretada.

CASOLANES, per Joseph Saderra.

Mossèn Collell felicita al senyor Saderra en el pròlech que ha posat al seu llibre «Casolanes» per que, finalment, s'ha decidit a publicar *alguns dels seus versos*. «Ja sabs — li diu — que moltes vegades t'ho havía indicat y fins pregat, per que sempre so estat de parer que, si recitantllos, has fet passar a la gent tan bones estones, posats en lletra d'estampa, serien ben rebuts y celebrats». Realment els versos d'En Saderra, escrits sense cap pretensió literaria, atrauen per l'aroma catalana que desprenen. Fàcils y lleugers, festius ò sentimentals por-

ten en estat latent una amagada vigor montanyenca. Proba n'es sinó, la composició «12 Abril Abril de 1695» que no dubtèm en senyalar com la millor del llibre y qu'es una nota forta, vigorosa d'expressió y plena de caràcter.

VOX POPULI.

Lectura Popular

D'un altre desaparegut sense haver d'exat coleccionada la seva producció literària ve a feros presentació la *Lectura Popular* ab son quadern número 282 sortit el dijous d'aquesta setmana: es l'estimable escriptor blanench En Joan Ribas y Carreras, tan entusiasta de les

coses de Catalunya y en especial de la seva Blanes, que pot dirse que hi dedicà tots los instants de la seva vida. No sols ab sos escrits enaltí les costums y les glories de la seva terra, sinó qu'inicià y impulsà moltes obres ò institucions que li han sigut de gran profit moral y material. En sos versos s'hi transparenta l'ànima bona que tenia y'l tremp català que no perdé may.

Aquest quadern, com tots los anteriors, se ven a deu cèntims per tot arrèu.

Aquesta Biblioteca que fou fundada únicament per divulgar l'obra dels nostres escriptors, ha hagut d'extendres a fer conèixer la de molts qu'han mort sense d'exar llibre imprès.

ENQUADERNACIÓ

Queda completat el primer volum de la nostra Revista, contenint cinch centes planes ab les firmes de més de cent vint dels nostres escriptors més estimats.

Voliem oferir als nostres lectors una encuadernació elegant y econòmica; però les circumstancies actuals, encarintho tot y privantnos de teles y altres materials indispensables, ens priven de fer lo que desitjavem. Axís y tot, hem lograt, a copia de sacrificis, confeccionar una bonica encuadernació ab tela inglesa y or y guardes expresses, que posèm a disposició dels nostres lectors al ínfim preu de

Ptes. 1'50.

Apart d'axò, oferim al públich aquest primer volum de la nostra Revista, encuadernat, pel preu de **4 pessetes.**

Dirigirse a aquesta Administració: Mallorca, 287-Barcelona.

Establiment gràfic : Thomas : Barcelona